

GUIA DOCENT

2017-2018

1. Identificació de l'assignatura

Titulació: Títol Superior de Disseny				
Nivell: Títol Superior d'Ensenyaments Artístics				
Nom de l'assignatura/codi: EDG03-HISTÒRIA DEL DISSENY GRÀFIC				
Especialitat	Curs	Període	Tipus	Nombre de crèdits ECTS
Gràfic	Segon	Primer	Específica	4
Departament: Història de l'art i del disseny				
Idioma: Català/castellà				
Horari: Fes clic per escriure				
Web de l'assignatura: Fes clic per escriure				

Professorat responsable:

Josep Bernat Capó
Correu electrònic: jbernat@escoladisseny.com
Horari de tutories: Fes clic per escriure

Cap de departament

Francisca Margarita Torrens Barceló
Correu electrònic: fmtorrens@escoladisseny.com
Horari d'atenció: Fes clic per escriure

2. Contextualització

Aquesta matèria pretén que l'alumnat conegui com al llarg del temps ha evolucionat el concepte de disseny, les seves vessants i els seus camins divergents i convergents, alhora que obtingui una cultura visual que li permeti afrontar amb èxit la seva tasca professional. La matèria és bàsicament de caràcter teòric i s'organitza en unitats didàctiques. Es treballa mitjançant exposicions del professor i activitats pràctiques.

2.1. Matèria a la qual pertany l'assignatura

Història de l'art, del disseny i de l'estètica.

3. Requisits

3.2. Requisits essencials

Haver superat l'assignatura de formació bàsica Història de l'art, del disseny i de l'estètica.

4. Competències

4.1. CT/Competències transversals

- CT01 Organitzar i planificar el treball de manera eficient i motivadora.
- CT02 Recollir informació significativa, analitzar-la, sintetitzar-la i gestionar-la adequadament.
- CT03 Solucionar problemes i prendre decisions que responguin als objectius del treball que es realitza.
- CT04 Utilitzar eficientment les tecnologies de la informació i la comunicació.
- CT05 Comprendre i utilitzar, almenys, una llengua estrangera en l'àmbit del seu desenvolupament professional.
- CT06 Realitzar autocrítica cap al propi desenvolupament professional i interpersonal.
- CT07 Utilitzar les habilitats comunicatives i la crítica constructiva en el treball en equip.

- CT08 Desenvolupar raonada i críticament idees i arguments.
- CT09 Integar-se adequadament en equips multidisciplinaris i en contextos culturals diversos.
- CT10 Liderar i gestionar grups de treball.
- CT11 Desenvolupar en la pràctica laboral una ètica professional basada en l'apreciació i la sensibilitat estètica, mediambiental i cap a la diversitat.
- CT12 Adaptar-se, en condicions de competitivitat, als canvis culturals, socials i artístics i als avenços que es produeixen en l'àmbit professional i seleccionar els canals adequats de formació continuada.
- CT13 Cercar l'excel·lència i la qualitat en la seva activitat professional.
- CT14 Dominar la metodologia de recerca en la generació de projectes, idees i solucions viables.
- CT15 Treballar de forma autònoma i valorar la importància de la iniciativa i l'esperit emprenedor en l'exercici professional.
- CT16 Usar els mitjans i recursos al seu abast amb responsabilitat envers el patrimoni cultural i mediambiental.
- CT17 Contribuir amb la seva activitat professional a la sensibilització social de la importància del patrimoni cultural, la seva incidència en els diferents àmbits i la seva capacitat de generar valors significatius.

4.2. CG/Competències generals

- CG01 Concebre, planificar i desenvolupar projectes de disseny d'acord amb els requisits i condicionaments tècnics, funcionals, estètics i comunicatius.
- CG02 Dominar els llenguatges i els recursos expressius de la representació i la comunicació.
- CG03 Establir relacions entre el llenguatge formal, el llenguatge simbòlic i la funcionalitat específica.
- CG04 Tenir una visió científica sobre la percepció i el comportament de la forma, de la matèria, de l'espai, del moviment i del color.
- CG05 Actuar com a mediadors entre la tecnologia i l'art, les idees i els fins, la cultura i el comerç.
- CG06 Promoure el coneixement dels aspectes històrics, ètics, socials i culturals del disseny.
- CG07 Organitzar, dirigir i / o coordinar equips de treball i saber adaptar-se a equips multidisciplinaris.
- CG08 Plantejar estratègies de recerca i innovació per a resoldre expectatives centrades en funcions, necessitats i materials.
- CG09 Investigar en els aspectes intangibles i simbòlics que incideixen en la qualitat.
- CG10 Ser capaços d'adaptar-se als canvis i a l'evolució tecnològica industrial.
- CG11 Comunicar idees i projectes als clients, argumentar raonadament, saber avaluar les propostes i canalitzar el diàleg.
- CG12 Aprofundir en la història i la tradició de les arts i del disseny.
- CG13 Conèixer el context econòmic, social i cultural en què té lloc el disseny.
- CG14 Valorar la dimensió del disseny com a factor d'igualtat i d'inclusió social, i com a transmissor de valors culturals.
- CG15 Conèixer processos i materials i coordinar la pròpia intervenció amb altres professionals, segons les seqüències i graus de compatibilitat.
- CG16 Ser capaços de trobar solucions ambientalment sostenibles.
- CG17 Plantejar, avaluar i desenvolupar estratègies d'aprenentatge adequades a la consecució d'objectius personals i professionals.
- CG18 Optimitzar la utilització dels recursos necessaris per assolir els objectius previstos.
- CG19 Demostrar capacitat crítica i saber plantejar estratègies de recerca.
- CG20 Comprendre el comportament dels elements que intervenen en el procés comunicatiu, dominar els recursos tecnològics de la comunicació i valorar la seva influència en els processos i productes del disseny.
- CG21 Dominar la metodologia d'investigació.
- CG22 Analitzar, avaluar i verificar la viabilitat productiva dels projectes, des de criteris d'innovació formal, gestió empresarial i demandes de mercat.

4.2.CE/Competències específiques de l'especialitat

- Analitzar críticament el disseny i el seu paper en un determinat marc contextual i, des de la història, col·laborar en la consecució d'una societat plural que vol aconseguir un disseny per a tots en una realitat actual i quotidiana
- Conèixer el context històric on es desenvolupa el disseny de producte
- Reflexionar sobre la influència social positiva del disseny i valorar la incidència que té en la millora de la qualitat de vida i del medi ambient i la capacitat de generar identitat, innovació i qualitat en la producció.

5. Resultats d'aprenentatge

- Apreciar la creació objectual de l'home al llarg de la història i l'obra com a fet cultural i significatiu.
- Entendre el disseny de producte com a disciplina projectual que assumeix tasques resoltes anteriorment per altres col·lectius, que incorpora nous mètodes i dimensions en el treball, i sobre tot, com a matèria vinculada a les profundes transformacions del context en que es dona.

- Estimular el coneixement i apreciació del fet patrimonial i en particular dels béns culturals referits a l'entorn quotidià. - Afavorir el coneixement de la cultura material dels pobles i la seva semàntica com a referents per a la comprensió de la realitat actual des de aportacions teòriques i treballs de recerca participar en la formació integral de la pràctica projectual.
- Establir relacions entre la història de l'art i del disseny de producte amb altres llenguatges culturals (filosofia, arquitectura...)
- Fer un ús adequat de la terminologia pròpia de la matèria, treballar amb consciència analítica i crítica i comunicar-se eficaçment en les formes d'intervenció orals i escrites.
- Fer ús del rigor i la claredat expositiva en les consultes i utilització de material bibliogràfic i pag. Web, propis dels estudis de disseny i del nivell acadèmic que representa.

6. Continguts

Bloc I. El disseny gràfic des de l'aparició de l'impremta a la Revolució Industrial

UD 1. El Renaixement: l'origen del Disseny Gràfic

- El concepte i els camps del disseny gràfic
- La invenció de la impremta i la seva repercusió.
 - El disseny gràfic en el llibre imprès renaixentista.
 - Els primers dissenyadors gràfics.
 - El Manierisme: difusió i crisi de les idees del Renaixement.

UD 2. El Barroc i el Neoclassicisme: les èpoques de la transició i normalització

- El segle XVII: l'art i la tècnica del Manierisme al Barroc.
- El segle XVIII: l'evolució del Barroc al Neoclassicisme.

Bloc II. El disseny gràfic a l'època de la Revolució Industrial.

UD 3. L'arribada de la modernitat: els inicis de la comunicació de masses

- La Revolució Industrial: nou panorama històric.
- L'aplicació de la indústria a l'edició i a la difusió d'imatges.
- La producció industrial i el desenvolupament del disseny gràfic comercial.

UD 4. La segona meitat del segle XIX i el canvi de segle

- William Morris i les *Arts&Crafts*.
- L'Art Nouveau i la seva difusió per Europa.
- Els vessants geomètrics del Modernisme.

Bloc III. El disseny gràfic del segle XX fins a la Segona Guerra Mundial.

UD 5. Les Avantguardes històriques i la seva repercusió en el disseny gràfic

- Protorracionalisme, Werkbund i Plakatstil
- L'Expressionisme i la seva incidència en el disseny de la comunicació.
- Les avantguardes del disseny: Constructivisme i De Stijl.
- Dadaisme i Surrealisme.

UD 6. L'Europa d'entreguerres

- La Bauhaus i el disseny gràfic alemany de la seva època
 - La Bauhaus i la sistematització del disseny.
 - Els mestres de la Bauhaus: Moholy-Nagy, Bayer, Schmidt i Schlemmer.
 - El Disseny Gràfic fora de la Bauhaus: Renner i Tschichold.
 - Imatge i ideologia: del cartell de guerra a la propaganda política.
- França i l'Art Decó: de Cappiello a Cassandre.
- Gran Bretanya: del logotip contemporani al disseny The Times.
- Itàlia: l'evolució fins al Racionalisme.

UD 7. Els EUA fins a mitjan segle XX

- Trets generals de la cultura nord-americana.
- Del Modernisme al cartell de la primera guerra mundial.
- L'aportació dels emigrants europeus: des de Loewy a Brodovitch.

- Els components americans: Disney, Beall i Rand.

Bloc IV. El disseny gràfic de la segona meitat del segle XX fins a l'actualitat.

UD 8. Els EUA des de mitjan segle XX: la consolidació del *estil americà*.

- Les grans agències de publicitat.
- Els estudis de disseny gràfic.
- Del disseny universitari al disseny d'autor.
- El disseny editorial: fotògrafs i il·lustradors.

UD 9. Panorama mundial de la segona meitat del segle XX i el canvi de segle

- Europa Occidental i la formació dels estils nacionals.
- Les particularitats dels països iberoamericans.
- L'Extrem Orient: Japó entre la tradició i la modernitat.
- La situació en els antics països socialistes.
- El disseny gràfic postmodern.
- L'era digital i el canvi de paradigma cultural.

7. Metodologia docent

7.1. Estratègies generals metodològiques

Activitats d'aprenentatge presencials amb sessions teòriques i pràctiques. A les primeres exposició i explicació dels continguts programats i en els segons ensenyar i dirigir processos d'investigació, resoldre dubtes, analitzar imatges i textos.

7.2 Organització i tipus d'activitats d'aprenentatge

Activitats de treball presencial			48 hores
Modalitat	Tipus d'agrupament	Descripció de la finalitat i metodologia emprada	
Classes teòriques	Grup gran	S'exposarà el contingut teòric de l'assignatura a través de sessions presencials.	29 hores
Classes pràctiques	Individual	Estudi de casos pràctics particulars i resolució de problemes pràctiques a l'aula.	15 hores
Avaluació	Individual	Prova objectiva d'avaluació, oral i escrita	4 Hores
Activitats de treball no presencial			52 hores
Modalitat	Tipus d'agrupament	Descripció de la finalitat i metodologia emprada	
Resolució de pràctiques individuals autònomes	Individual	Lectures. Anàlisi d'imatges (identificació visual i argumentació). Recerca. Realització de mapes conceptuals. Comparació d'obres de diferents períodes. Eixos cronològics.	25 hores
Estudi autònom	Individual	Temps que es dedica per autogestionar el propi aprenentatge	27 hores

7.3 Instal·lacions del centre i material

Ordinador i projector. Pissarra digital
Presentacions en Power Point
Fotocòpies.

7.4 Activitats interdisciplinàries

No estan previstes.

7.5 Activitats complementàries

Visites a centres d'exposició i lectures optatives de la bibliografia recomanada.

8. Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

8.1. Criteris d'avaluació generals del departament (si és el cas)

Per a tenir l'avaluació contínua és necessari assistir com a mínim a un 60 % a classe.

8.2. Criteris d'avaluació (tria i marca les corresponents a l'assignatura)

- CA01 Assisteix regularment a les activitats lectives, tutories, seminaris, i a la resta de les activitats programades
- CA02 Participa regularment a les activitats lectives, tutories, seminaris, i a la resta de les activitats programades
- CA03 Participa a l'aula de manera discursiva i argumenta el propi punt de vista raonadament
- CA04 Demostra interès per la matèria
- CA05 Coneix, assimila i comprèn els conceptes fonamentals de l'assignatura
- CA06 Demostra i aplica correctament els conceptes fonamentals de l'assignatura en les activitats programades
- CA07 Coneix i utilitza correctament la terminologia específica de l'assignatura
- CA08 Coneix i utilitza correctament els materials, les eines, les tecnologia i les tècniques específiques de l'assignatura
- CA09 Demostra capacitat de síntesi, actitud crítica i raonament argumentat en les activitats programades
- CA10 Planifica correctament el temps i les activitats programades
- CA11 Treballa amb pulcritud, ordre i neteja
- CA12 Demostra capacitat per expressar conceptes o reflexions, amb un fil conductor bàsic i ordenat
- CA13 Segueix la metodologia de treball proposada, les normes de presentació i els terminis d'entrega establerts
- CA14 Presenta correctament les activitats programades
- CA15 Resol correctament les activitats programades
- CA16 Demostra sensibilitat artística, imaginació creativa, creativitat, innovació i originalitat en les activitats programades.
- CA17 Desenvolupa un estil propi en les activitats programades.

8.3. Procediments i tècniques d'avaluació i criteris de qualificació o ponderació

Hi ha dos itineraris, un ITINERARI A per l'alumnat que assisteix amb aprofitament i un altre ITINERARI B per l'alumnat que no assisteix. Per poder seguir l'itinerari A s'ha d'assistir, com a mínim, al 60% de les classes. En cas contrari, s'ha de seguir l'itinerari B. L'alumnat de l'itinerari B es comprometrà mitjançant un contracte pedagògic pel que fa a la seva opció.

Procediments i tècniques d'avaluació	Tipus (*)	Criteris d'avaluació	Criteris de qualificació o ponderació (**)	
			Itinerari A	Itinerari B
<i>Proves orals/escrites en grup/individual (debats d'aula, treballs, projectes)</i>	NR	Els alumnes desenvoluparan a l'aula les tasques encarregades pel professor amb el material que aquest els proporcionarà. També es realitzaran tasques fora de l'aula. Les activitats pràctiques s'avaluarà a la prova objectiva final de l'ITINERARI A.	30%	---
Treballs i projectes	NR	L'alumnat realitzarà un treball proposat pel professor.		20%
Prova objectiva final ITINERARI A	R	Es realitzaran dues proves parcials durant el semestre. A cada una es durà a terme un examen escrit sobre la matèria explicada a les classes magistrals i treballada a les pràctiques i per mitjà de l'estudi autònom. La prova constarà de preguntes breus i de lectura/explicació d'imatges, que s'han de respondre en un temps limitat i amb un nombre màxim de folis. Aquestes proves es duran a terme a mitjan semestre i al final del semestre i seran recuperables durant el període d'avaluació ordinària, a la data oficial de l'examen.	70%	
Prova objectiva final ITINERARI B	R	Sessió a l'aula per dur a terme un examen escrit sobre la matèria. La prova constarà de preguntes breus i de lectura/explicació d'imatges, que s'han de respondre en un temps limitat i amb un nombre màxim de folis. Aquest examen es durà a terme a finals del semestre, en la data oficial de l'examen durant el període d'avaluació complementària, i serà recuperable durant el període d'avaluació extraordinària.		80%
Total			100 %	100 %

(*) NR (no recuperable) o R (recuperable).

(**) Es puntuarà en una escala d'1 a 10. S'aprova amb un 5. Per fer mitjana s'ha d'obtenir un mínim un 4 de cada procediment d'avaluació.

9. Recursos, bibliografia i documentació complementària

9.1. Bibliografia bàsica:

HOLLIS, Richard, *El diseño gráfico: una historia abreviada*. Barcelona: Destino, 2000.
MEGGS, Philip B, *Historia del diseño gráfico*. México: Mac Graw-Hill, 2000.
SATUÉ, Enric, *El diseño gráfico: desde los orígenes hasta nuestros días*. Madrid: Alianza Editorial, 1988

9.2. Bibliografia complementària:

AICHER, Otl, *El mundo como proyecto*, GG Diseño, 2005 (1994)
AV, *Historia ilustrada del libro español. De los incunables al siglo XVIII*, Fundación Germán Sánchez Ruiperez, Madrid, 1996
AV, *Historia ilustrada del libro español. La edición moderna. Siglos XIX y XX*, Fundación Germán Sánchez Ruiperez, Madrid, 1996
AV, *Historia ilustrada del libro español. Los manuscritos*, Fundación Germán Sánchez Ruiperez, Madrid, 1996
AV, *Letra y fotografía en la vanguardia checa*, Campgràfic Editors, València, 2006
AV. *Signos del siglo. 100 años de diseño gráfico en España* [Catálogo de exposición]. Madrid: Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, 2000.
ARGAN, Giulio Carlo. *Walter Gropius y la Bauhaus*. Buenos Aires: GG, Barcelona, 1983.
BARNICOAT, John. *Los carteles. Su historia y lenguaje*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 1976.
BAYLEY, Stephen (director). *Guía Conran del diseño*. Madrid: Alianza Editorial, 1992.
BLACKWELL, Lewis. *La tipografía del siglo XX*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 1993.
BURKE, Christopher, *Paul Renner*, Campgràfic, València, 2000
CONRAN, Terence. *Diseño*. Barcelona: Editorial Blume, 1997.
CORONADO E HIJÓN, Diego. *La metáfora del espejo: teoría e historia del cartel publicitario*, Sevilla, Alfar, 2002.
DORMER, Peter (coord.) *et al. Diseñadores del siglo XX. Las figuras clave del Diseño y las Artes aplicadas*. Barcelona: Ediciones CEAC, 1993.
DORMER, Peter. *El diseño desde 1945*. Barcelona: Ediciones Destino, 1993.
DROSTE, Magdalena, *Bauhaus, 1919-1933*, Taschen, Berlín, 2002
GILL, Eric, *Un ensayo sobre tipografía*, Campgràfic Editors, València, 2004
GIRALT-MIRACLE, Daniel. *Historia social y cultural del cartel*. Madrid: Dirección General del Patrimonio Artístico del Ministerio de Cultura, 1981.
GUNTES, André, *Historia del periódico y su evolución tipográfica*, Campgràfic Editors, València, 2005
LOXLEY, Simon, *La historia secreta de las letras*, Campgràfic Editors, València, 2007
LECLANCHE-BOUULÉ, Claude, *Constructivismo en la URSS. Tipografías y fotomontajes*, Campgràfic Editors, València, 2003
MAENZ, Paul. *Art Déco: 1920-1940*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 1978.
MÜLLER-BROCKMANN, Josef: *Historia de la comunicación visual*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 1988.
PEVSNER, Nikolaus. *Los orígenes de la arquitectura moderna y del diseño*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 1973.
PEVSNER, Nikolaus. *Pioneros del diseño moderno de William Morris a Walter Gropius*. Buenos Aires: Ediciones Infinito, 1972.
POYNOR, Rick, *No más normas. Diseño gráfico posmoderno*. Ed. Gustavo Gili. México, 2002
RAMÍREZ, Juan Antonio. *Medios de masas e Historia del Arte*. Madrid: Editorial Cátedra, 1976.
RENNER, Paul, *El arte de la tipografía*, Campgràfic Editors, València, 2000
ROYO, Javier, *Diseño digital*, Paidós Diseño, Barcelona, 2004
SATUÉ, Enric, *Arte en la tipografía y tipografía en el arte*, Siruela, Madrid, 2007
SATUÉ, Enric. *El diseño gráfico en España. Historia de una forma comunicativa nueva*. Madrid: Alianza Editorial, 1997
TRAPIELLO, Andrés, *Imprenta moderna*, Campgràfic Editors, València, 2006
TSCHICHOLD, Jan, *El abecé de la buena tipografía*, Campgràfic Editors, València, 2002
TSCHICHOLD, Jan, *La nueva tipografía*, Campgràfic Editors, València, 2003
WICK, Rainer, *Pedagogía de la Bauhaus*, Alianza, Madrid, 2007 (1988)
WINGLER, Hans. *La Bauhaus. 1919-1933*, Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 1975.

9.3. Altres recursos:

Material on-line.

10. Altres observacions

Per superar aquesta assignatura es recomana l'assistència regular a les activitats lectives i un estudi programat dels continguts amb periodicitat setmanal. Així mateix és important la consulta de la bibliografia recomanada i la realització del treball d'investigació que es proposarà al començament del curs.